

ผลของการใช้การวางแผนจำหน่ายต่อการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบและความพึงพอใจของผู้ดูแล สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

EFFECTS OF USING DISCHARGE PLANNING PROGRAM ON READMISSION OF CHILDREN WITH PNEUMONIA AND CAREGIVERS' SATISFACTION WITH NURSING SERVICES: QUEEN SIRIKIT NATIONAL INSTITUTE OF CHILD HEALTH

นิภาพร เหล็กกุล (Nipapron leekul)¹

สุวิณี วิวัฒน์วานิช (Suvinee Wivatvanich)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ได้รับการวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบและกลุ่มที่ได้รับการวางแผนจำหน่ายปกติ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ดูแล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบและเด็กโรคปอดอักเสบ จำนวน 30 คน แบ่งเป็น กลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลอง 15 คน โดยจับคู่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาการวางแผนจำหน่าย คือ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ แผนอบรมเชิงปฏิบัติการ แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ คู่มือการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบสำหรับผู้ดูแล คู่มือการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบสำหรับพยาบาลแบบกำกับกับการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการกลับมารักษาซ้ำ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ดูแล เครื่องมือทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ดูแลได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ .86 และตรวจสอบความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ.91 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ Mann-Whitney U-test.

ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตราการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายและกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลปกติไม่แตกต่างกัน 2) ความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ : เด็กโรคปอดอักเสบ การกลับมารักษาซ้ำ ความพึงพอใจของผู้ดูแล รูปแบบการวางแผนจำหน่าย

¹นิสิตพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-Mail: nipa.0848@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-Mail: suvinee_@yahoo.com

Abstract

The purposes of this quasi-experimental research were to study effects of using discharge planning program on readmission of children with pneumonia and caregivers satisfaction with nursing services in medical unit, Queen Sirikit National Institute of Child Health. The research subjects were consisted of 30 caregivers who caring for children with pneumonia. The subjects were assigned to either experimental group or control group. They were matched by age, educational level and experience of caring for children with pneumonia. The research instruments were the workshop project, the workshop program, clinical nursing practice guidelines for children with pneumonia, handbooks for caregivers of children with pneumonia, discharge planning handbooks for nurses, observation form of nursing practice. The data collection instruments were readmission record, and caregivers satisfaction with nursing services questionnaire, tested for content validity by five experts. The content validity was .86 and the Cronbach's alpha coefficient was .91. Statistics used for data analysis were percentage, mean, median, and Mann – Whitney U-test.

The research findings were as follows: 1) Re-admission rate of children with pneumonia in both groups was not significantly different; and 2) Caregivers' satisfaction with nursing service in experimental group was significantly higher than the control group ($p < .05$)

Keywords : children with Pneumonia, re-admission rate, caregiver's satisfaction, discharge planning program

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคปอดอักเสบเป็นโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจที่พบบ่อยในเด็ก ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกพบว่าโรคปอดอักเสบเป็นสาเหตุการเสียชีวิตในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี มากเป็นอันดับหนึ่งของเด็กทั่วโลก สาเหตุการตายจากโรคปอดอักเสบในเด็กคิดเป็นร้อยละ 18 หรือมากกว่า 1.1 ล้านคนต่อปี (WHO, 2013) ผลการศึกษาในประเทศไทยในปี พ.ศ.2556 โดยข้อมูลจากสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556–31 ธันวาคม 2556 พบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบต่อแสนประชากรจำนวน 180,892 ราย เสียชีวิต 1,074 ราย และในกลุ่มที่พบมากที่สุด คือ อายุ 0–4 ปี พบร้อยละ 41.25 โรคปอดอักเสบจึงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในเด็ก (วัชร แก้วนอกเขา, 2555)

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีเป็นสถานพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ที่ให้การดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 15 ปี และต่อเนื่องจนถึงอายุ 18 ปี รวมทั้งรับส่งต่อ (Refer) ผู้ป่วยจากสถานพยาบาลต่างๆ จากเครือข่ายทั่วประเทศ จากสถิติผู้ป่วยนอกที่มารับบริการในปีงบประมาณ 2554 พบว่าเด็กป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้ป่วยเด็ก 100 ราย พบว่าเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ 29 ราย และสถิติผู้ป่วยในของสถาบันสุขภาพเด็กที่รับ Refer จำนวน 13,629 คน พบว่าเป็นโรคระบบทางเดินหายใจร้อยละ 17.42 จะเห็นได้ว่าโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจรวมทั้งโรคปอดอักเสบยังคงเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขถ้าผู้ดูแลให้การดูแลเด็กไม่ถูกต้องเมื่อเด็กเจ็บป่วยตอนเป็นหวัดอาจส่งผลให้อาการของโรครุนแรงขึ้นจนเป็นโรคปอดอักเสบได้ (ศิราณี อิ่มน้ำขาว, 2548)

จากสถิติของหอผู้ป่วยเด็กมิตลาลิเบร 9ก พบผู้ป่วยเด็กที่กลับมารักษาซ้ำด้วยโรคปอดอักเสบ ปี 2553 คิดเป็น ร้อยละ 2.3 และในปี 2554 ร้อยละ 2.5 ของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ จากการวิเคราะห์ปัญหา การกลับมารักษาซ้ำ พบว่าเกิดจากผู้ดูแลขาดความรู้และ ปฏิบัติไม่ถูกต้องขาดทักษะในการดูแลเด็กทำให้เกิด ภาวะแทรกซ้อนตามมาในรายที่มีความรุนแรงมากอาจ เกิดภาวะน้ำหรือหนองในช่องเยื่อหุ้มปอดได้ซึ่งต้องใช้ ยาปฏิชีวนะที่มีราคาแพงในการรักษารวมทั้งต้องนอน พักรักษาตัวในโรงพยาบาลนาน เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อครอบครัวทำให้ต้องขาดรายได้จากการ หยุดงานเพื่อมาดูแลเด็กที่โรงพยาบาล

จากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ดูแลเด็กโรคปอด อักเสบจำนวน 30 ราย ระหว่างวันที่ 5-21 มิถุนายน 2555(หอผู้ป่วยอายุรกรรมเด็ก สถาบันสุขภาพเด็กแห่ง ชาติมหาราชินี) พบว่าผู้ที่พาเด็กมาพบแพทย์ร้อยละ 75 ไม่ได้เป็นผู้ดูแลหลัก อาการที่พามาโรงพยาบาลคือ ไข้ ไอ เหนื่อย หายใจเร็ว ผู้ดูแลไม่ทราบการดูแลเบื้องต้น ที่ถูกต้อง ไม่รู้วิธีดูแลเมื่อเด็กป่วยมักจะซื้อยาให้ตนเอง หรือให้ยาเดิมระยะหนึ่งก่อนเมื่อเด็กอาการไม่ดีขึ้นจึง มาพบแพทย์ทำให้เด็กมีอาการรุนแรงมากขึ้นเมื่อมาถึง โรงพยาบาล

ผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงทบทวนการ วางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบที่มีอยู่เดิม พบว่าเครื่องมือที่ช่วยให้การวางแผนจำหน่ายยังไม่ ครอบคลุมโดยเฉพาะในเด็กโรคปอดอักเสบ ดังนั้นจึง พัฒนาการวางแผนจำหน่ายให้ครอบคลุมทั้งในด้าน

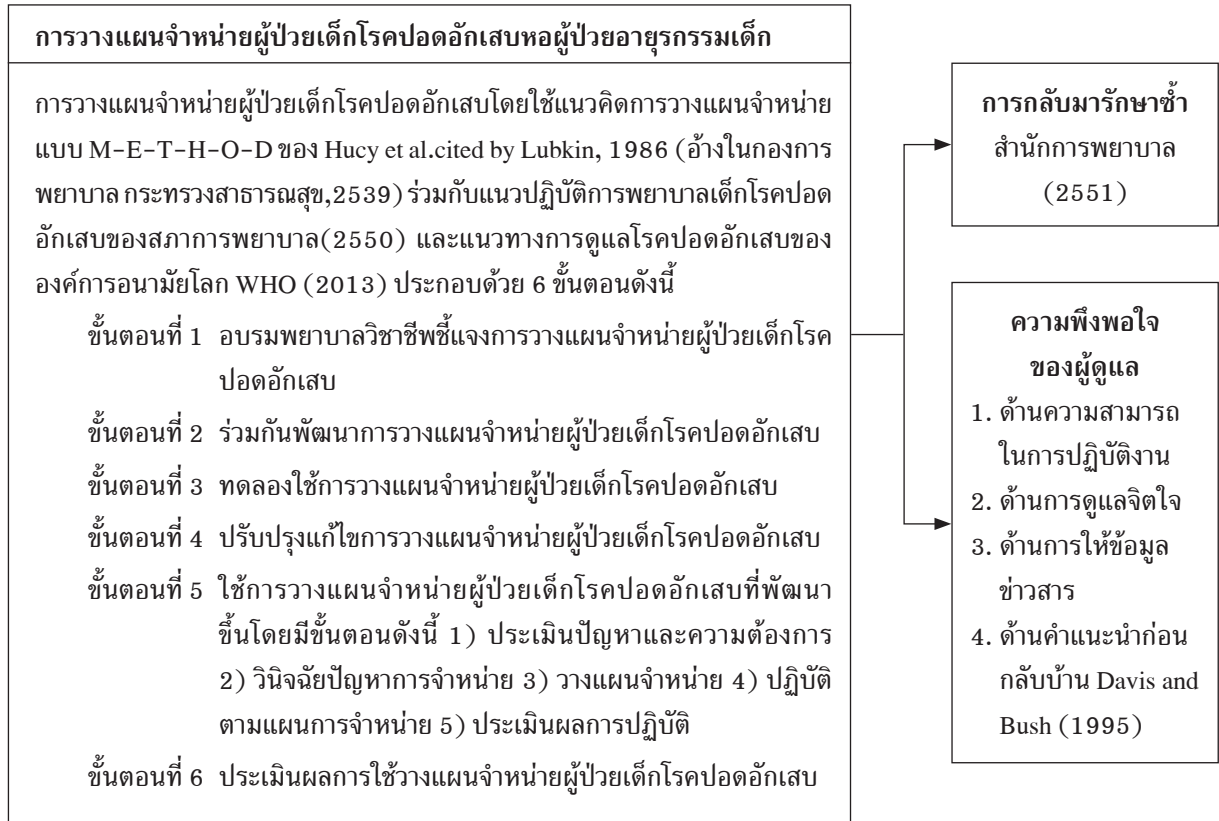
มาตรฐานการดูแลและคุณภาพการบริการผู้ป่วยเด็กโรค ปอดอักเสบให้สอดคล้องกับนโยบายของสถาบัน สุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีที่เป็นโรงพยาบาลเฉพาะ ทางโรคเด็กในระดับตติยภูมิให้บริการทั้งในด้านการ รักษาพยาบาลในโรคที่ยุ่ยากซับซ้อนอย่างครบวงจร โดยบูรณาการ การศึกษาค้นคว้า วิจัยและพัฒนาองค์ ความรู้ด้านโรคเด็ก การป้องกันโรคและ การส่งเสริม สุขภาพเด็กโดยมุ่งเน้นคุณภาพด้านบริการอย่างมี มาตรฐานและผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ โดยนำ แนวคิดการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยแบบ METHOD ของ Hucy et al.cited by Lubkin, 1986 (อ้างใน กองการ พยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2539) แนวปฏิบัติการ พยาบาลเด็กโรคปอดอักเสบของสภาการพยาบาล (2550) และแนวทางการดูแลรักษาโรคปอดอักเสบ ขององค์การอนามัยโลก [WHO] (2013)แล้วนำมา บูรณาการโดยจัดทำการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรค ปอดอักเสบเพื่อมุ่งหวังให้ครอบครัวและผู้ดูแลสามารถ ดูแลเด็กได้ถูกต้องและตอบสนองความต้องการของ ผู้ป่วยเด็กให้ครอบคลุมทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการกลับมารักษา ซ้ำของ ผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบระหว่างกลุ่มที่ใช้การวางแผน จำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบและกลุ่มที่ใช้การพยาบาล ตามปกติ

2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ดูแล ผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่าย เด็กโรคปอดอักเสบและกลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. การกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบน้อยกว่ากลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติ

2. ความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบสูงกว่ากลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ สองกลุ่มวัดผลหลังการทดลอง เพื่อศึกษาผลของการใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบต่อการกลับมารักษาซ้ำและความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ

ประชากร คือ ผู้ดูแล และเด็กโรคปอดอักเสบที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยอายุรกรรมเด็ก ตึกมทิตลาธิเบศร 9 ก สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลและเด็กโรคปอดอักเสบที่ถูกคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด 30 ราย กลุ่มทดลอง 15 ราย กลุ่มควบคุม 15 ราย ที่ใช้เกณฑ์เปรียบเทียบกลุ่มทดลองด้วยตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบและประสบการณ์ในการดูแลเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอด

อีกเสบ สร้างขึ้นโดยนำแนวคิดการวางแผนการจำหน่ายแบบ M-E-T-H-O-D ของ Hucy et al.cited by Lubkin, 1986 (อ้างใน กองการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2539) ร่วมกับการดูแลโรคปอดอักเสบขององค์การอนามัยโลก WHO (2013) และแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบของสภาการพยาบาล (2550) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD” แผนการอบรมเชิงปฏิบัติการ แนวปฏิบัติการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD คู่มือการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบสำหรับผู้ดูแล คู่มือการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบสำหรับพยาบาล และแบบกำกับการทดลองเป็นแบบสังเกตการปฏิบัติการพยาบาลในการใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบได้ค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบเท่ากับ.85 จากสูตร Inter-reliability (บุญใจ ศรีสถิตย่นรากูร, 2550) เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านงานวิจัยและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการดูแลเด็ก จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือผ่านเกณฑ์การยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ใน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาความครอบคลุมและสำนวนภาษาที่ใช้

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบบันทึกการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ หลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล 28 วัน ตามมาตรฐานสำนักการพยาบาล (2551) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย เลขที่ของกลุ่มตัวอย่าง อายุ วันที่ที่ผู้ป่วยได้รับการรักษาครั้งแรก วันจำหน่าย วันที่ได้รับการรักษาครั้งที่ 2 เพื่อบันทึกการกลับเข้ารับการรักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ โดยการติดตามจากเวชระเบียนของผู้ป่วยและการโทรศัพท์สอบถาม

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ดูแล เป็นแบบสอบถามที่สร้างจากการค้นคว้าศึกษาตำราโดยใช้แนวคิดของ Davis and Bush (1995) จำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ใน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) .86 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ.91

การดำเนินการทดลอง แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ระยะเตรียมการทดลอง จัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการทดลองและเก็บข้อมูลเสนอโครงการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เพื่อขอรับการพิจารณาการรับรองจากสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เตรียมสถานที่ในการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยผู้วิจัยให้ความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายแนวคิดหลักการ องค์ประกอบ และขั้นตอนการดำเนินงานการใช้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD โดยใช้ บรรยาย อภิปราย วิเคราะห์ระดมสมอง โดยจัดอบรม 2 ครั้ง วันที่ 20 และ 21 กุมภาพันธ์ 2557 โดยผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจอธิบายรายละเอียดให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจและร่วมกันระดมสมองออกความคิดเห็นในการพัฒนาการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ

ขั้นตอนที่ 2 ระยะดำเนินการทดลอง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังนี้

กลุ่มควบคุม ขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัยและชี้แจงให้ทราบรายละเอียดในการวิจัยวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับของงานวิจัย วิธีการ

ขั้นตอน ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมจึงให้ลงลายมือชื่อในเอกสารโครงการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 15 คนแรกเป็นกลุ่มควบคุมและให้การพยาบาลปกติ

กลุ่มทดลอง การคัดเลือกกลุ่มทดลองโดยขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัยและชี้แจงให้ทราบรายละเอียดในการวิจัย แล้วคัดเลือกกลุ่มทดลองให้มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มควบคุมในด้าน อายุ การศึกษา ความรุนแรงของโรค ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก จนกระทั่งได้กลุ่มทดลองครบตามจำนวน 15 คน กลุ่มทดลอง ได้รับการพยาบาลตามปกติร่วมกับการใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD (ภาพที่ 1) ที่พัฒนาขึ้นโดยเน้นให้มีการสอนและฝึกทักษะที่จำเป็นในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบอย่างต่อเนื่องเมื่อกลับไปอยู่บ้านให้ผู้ดูแลเข้าใจถึงภาวะการเจ็บป่วย การป้องกันการกลับเป็นซ้ำ โดยมีขั้นตอนการวางแผนจำหน่าย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประเมินปัญหาความต้องการของผู้ป่วยเด็กร่วมกับผู้ดูแล 2) นำข้อมูลที่ได้มาวางแผนแก้ปัญหาของผู้ป่วยเด็กแต่ละราย 3) วางแผนจำหน่ายโดยมีการกำหนดกิจกรรมประจำวันในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ 4) ปฏิบัติตามกิจกรรมประจำวันโดยให้ความรู้และฝึกทักษะที่จำเป็นในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยซ้ำ 5) ประเมินผลการปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อสิ้นสุดการทดลองโดยการให้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายในผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการกลับมารักษาซ้ำภายใน 28 วัน หลังทำการทดลองทุกรายโดยติดตามจากเวชระเบียนผู้ป่วยและมีการติดตามทางโทรศัพท์ เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของผู้ดูแลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้เริ่มเดือน 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 ถึง 30 เมษายน พ.ศ.2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐาน ข้อมูลเปรียบเทียบการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติและกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละเปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรค ปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติและกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบโดยใช้สถิติ Mann – Whitney U test.

การพิทักษ์สิทธิผู้ร่วมวิจัย

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดย อธิบายชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนในการวิจัย รายละเอียดในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับของงานวิจัย วิธีการขั้นตอนระยะเวลาในการศึกษาวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมจึงให้ลงลายมือชื่อในเอกสารโครงการวิจัยหากไม่ประสงค์เข้าร่วมในการวิจัยสามารถปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัย โดยยังสามารถเข้ารับบริการได้ตามปกติและได้รับการดูแลรักษาตามวิธีการมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จะนำเสนอในภาพรวมหากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา โครงการวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2557

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่อายุมากกว่า 30 ปี (ร้อยละ 60) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 40) และระดับอนุปริญญา/อาชีวศึกษา (ร้อยละ 26.7) และไม่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กป่วยโรคปอดอักเสบ (ร้อยละ 80)

การกลับมารักษา ซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบ และกลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติไม่แตกต่างกันโดยทั้งสองกลุ่มไม่มีเด็กกลับมารักษาซ้ำ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการกลับมารักษา ซ้ำของเด็กโรคปอดอักเสบระหว่างกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบและกลุ่มที่ใช้การพยาบาลปกติ

	กลุ่มควบคุม (n = 15)	กลุ่มทดลอง (n = 15)
เด็กโรคปอดอักเสบที่กลับมารักษาซ้ำ	0	0

ความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและกลุ่มควบคุมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ดูแลด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านการดูแลจิตใจ ด้านการให้ข้อมูล และด้านการให้คำแนะนำ ในกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย มัธยฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบโดยรวมและรายด้าน ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ความพึงพอใจของผู้ดูแล	กลุ่มควบคุม (n = 15)			กลุ่มทดลอง (n = 15)			P
	Mdn	Min-Max	ระดับความพึงพอใจ	Mdn	Min-Max	ระดับความพึงพอใจ	
ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน	3.67	2.33-5.00	มาก	4.33	4.00-4.67	มาก	0.001
ด้านการดูแลจิตใจ	4.00	2.33-5.00	มาก	4.67	4.00-5.00	มากที่สุด	0.015
ด้านการให้ข้อมูล	3.33	2.33-4.67	ปานกลาง	4.67	4.00-5.00	มากที่สุด	0.001
ด้านคำแนะนำ	3.50	2.00-4.67	มาก	4.67	4.17-5.00	มากที่สุด	0.001
รวม	3.53	2.60-4.47	มาก	4.60	4.20-4.80	มากที่สุด	0.001

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่าการศึกษาในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย และศึกษาในระยะเวลาจำกัด ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา

พบว่าปัจจัยการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ นอกจากปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการเจ็บป่วยของเด็กโรคปอดอักเสบแล้วยังพบว่าลักษณะการระบาดของโรคและฤดูกาล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเจ็บป่วยของเด็กเช่นกัน จากสถิติของสำนักโรคระบาดวิทยา

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2557) พบว่าผู้ป่วยโรคปอดอักเสบมักพบ 2 ช่วง คือ เดือน กรกฎาคม ถึง พฤศจิกายน และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่าในเดือน มกราคม-มีนาคม เป็นช่วงที่พบผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่และปอดอักเสบสูง โรคปอดอักเสบส่วนใหญ่พบมากในฤดูฝนกับฤดูหนาวและพบน้อยในฤดูร้อน ซึ่งกลุ่มควบคุมศึกษาในช่วงเวลา 24 กุมภาพันธ์ 2557 ถึง 13 มีนาคม 2557 พบว่าผู้ป่วยเด็กส่วนใหญ่เป็นโรคปอดอักเสบที่ไม่รุนแรงประกอบกับฤดูกาลระบาดของโรคปอดอักเสบที่มักพบน้อยในช่วงฤดูร้อน ดังนั้นการติดตามการกลับมารักษา ซ้ำภายใน 28 วันหลังจำหน่ายอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งเข้าสู่ฤดูร้อน ผลการศึกษาจึงไม่พบการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบในช่วงดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2557) ที่พบว่าโรคติดเชื้อโรคระบบทางเดินหายใจและปอดอักเสบมักลดลงในฤดูร้อน

2. ความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ตามสมมุติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้ว่าการวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการพยาบาลทั้ง 5 ขั้นตอน โดยสอนและฝึกทักษะที่จำเป็นกับผู้ดูแลจนปฏิบัติได้จริงและให้คู่มือดูแลเด็กโรคปอดอักเสบไว้ทบทวน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลซักถามข้อสงสัยปรึกษาปัญหาด้านสุขภาพของเด็ก ส่งผลให้ผู้ดูแลมี

ความพึงพอใจต่อการวางแผนจำหน่ายที่ได้รับเพิ่มขึ้นในทุกๆ ด้านซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Grahams (2008); Carroll (2011); Huber (2013) ที่พบว่า การให้การดูแลอย่างมีมาตรฐานและใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยอย่างชัดเจนรวมทั้งมีการวางแผนจำหน่ายร่วมกับผู้ดูแลตั้งแต่วันที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลส่งผลให้ผู้ดูแลมั่นใจในการดูแลเด็กและมีความพึงพอใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบให้กับผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจนก่อนนำไปใช้และปรับให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน
2. ควรติดตามประเมินผลการวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบหลังการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาพัฒนาคุณภาพด้านบริการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการดูแลของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบและจำนวนวันนอนโรงพยาบาลโดยเปรียบเทียบทั้งในกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบและกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายปกติ
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของพยาบาลในการใช้การวางแผนจำหน่ายเด็กโรคปอดอักเสบเปรียบเทียบกับ การวางแผนจำหน่ายปกติ

การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD

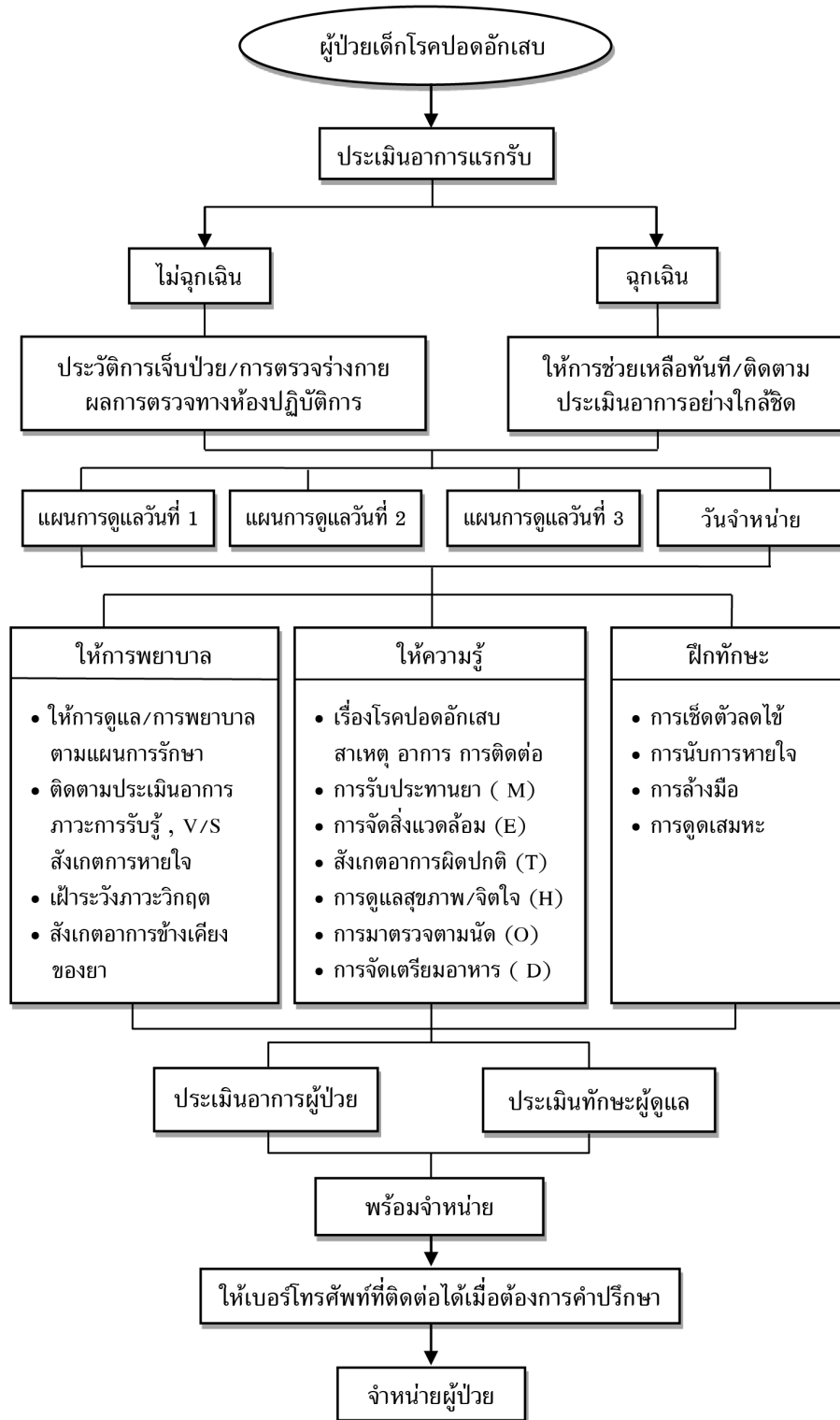
1. ประเมินปัญหา

2. รวบรวมปัญหา

3. วางแผนจำหน่าย

4. ปฏิบัติตามแผน

5. ประเมินผล

ภาพที่ 1 การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบแบบ METHOD

เอกสารอ้างอิง

- กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2539). *แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2550). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร แก้วนอกเขา. (2555). โรคปอดอักเสบประเทศไทย ปี 2548–2553. *รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา*, 43(ฉบับพิเศษ), 90–98.
- ศิราณี อิ่มน้ำขาว. (2548). *การรับรู้อาการและแบบแผนการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบที่ป่วยซ้ำของผู้ดูแลและการศึกษาในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา* มหบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักการพยาบาล กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *มาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *สถานการณ์ไข้หวัดใหญ่และปอดบวม. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา*, 45(5), 65.
- สภาการพยาบาล. (2550). *แนวปฏิบัติการพยาบาลคลินิก*. กรุงเทพฯ: บริษัท จุฑทอง จำกัด.
- Carroll, S.S. (2011). Reducing hospital readmissions: Lessons from top-performing hospitals. *The Commonwealth Fund*, 5(April 2011), 1–3.
- Davis, B.A., & Bush, H.A. (1995). Developing effective measurement tools: A case study of the consumer emergency care satisfaction. *Journal of Nursing Care Quality*, 9(2), 26–35.
- Graham, S.M., English, M., Hazir, T., Enarson, P., & Duke, T. (2008). Challenges to improving case management of childhood pneumonia at health facilities in resource. limited setting. *Bulletin of the World Health Organization*. 86(5), 349–355.
- Huber, D. (2013). Patient preferences and discharge planning transitions. *Journal of Profession Nursing*, 19(4), 204–210.
- World Health Organization, UNICEF (2013). *End Preventable Deaths: Global Action Plan for Prevention and Control of Pneumonia and Diarrhoea*. Geneva.